

Stenogrammid

XIV Riigikogu, II Istungjärk, täiskogu korraline istung

Esmaspäev, 18.11.2019, 15:00

Toimetatud

15:00 Istungi rakendamine

1. 15:03 Vabariigi Valitsuse ülevaade Euroopa stabiilsusmehhanismi antud stabiilsustoetustest ja Eesti Vabariigi osalemisest Euroopa stabiilsusmehhanismis

2. 15:33 Tulumaksuseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (106 SE) esimene lugemine

3. 15:42 Vaba mikrofon

15:00 Istungi rakendamine

15:01 Esimees Henn Põlluaas

Austatud Riigikogu! Mul on taas hea meel tervitada teid algava töönädala esimese istungi puhul. Alustame Riigikogu täiskogu teise istungjärku 9. töönädala esmaspäevast istungit. Kõigepealt palun neil, kellel on soovi, anda üle eelnõusid ja arupärimisi. Tundub, et seda soovi ei ole. Sellisel juhul läheme edasi kohaloleku kontrolli juurde.

Kohaloleku kontroll

Kohal on 83 Riigikogu liiget, puudub 18.

Panen hääletusele Riigikogu täiskogu II istungjärku 9. töönädala päevakorra kinnitamise. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Poolt on 83 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Päevakord on kinnitatud.

1. 15:03 Vabariigi Valitsuse ülevaade Euroopa stabiilsusmehhanismi antud stabiilsustoetustest ja Eesti Vabariigi osalemisest Euroopa stabiilsusmehhanismis

15:03 Esimees Henn Põlluaas

Läheme tänase esimese päevakorrapunkti juurde, mis on Vabariigi Valitsuse ülevaade Euroopa stabiilsusmehhanismi antud stabiilsustoetustest ja Eesti Vabariigi osalemisest Euroopa stabiilsusmehhanismis. Ettekandja on rahandusminister Martin Helme. Enne seda ma tutvustan aga tänast protseduuri. (Saa lis on lärm.) Aitäh, et lasete mul rääkida! Kõigepealt on rahandusministri ettekanne kuni 20 minutit, seejärel võib iga Riigikogu liige esitada ettekandjale ühe suulise küsimuse ja küsimuse esitamiseks on aega üks minut. Siis avame läbirääkimised ja sõna saavad fraktsioonide esindajad, 5 + 3 minutit. Kui ministril on soovi, saab ta veel esineda väikese sõnavõtuga. Arutelu lõppemisel Riigikogu mingisugust otsust vastu ei võta. Palun siia kõnepulti rahandusministri Martin Helme.

15:04 Rahandusminister Martin Helme

Lugupeetud Riigikogu juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Toon teie ette Vabariigi Valitsuse 6. aruande Euroopa stabiilsusmehhanismi ehk ESM-i tegevusest. Seekord tõstaksin sellest aruandest esile kaks olulisemat teemat. Esiteks, kõigi ESM-i abiprogrammide aktiivne faas on läbi. See tähendab, et esimest korda alates ESM-i loomisest oleme olukorras, kus ESM enam uusi laenuväljamakseid ei tee. Muuhulgas suudab ka Kreeka ennast taas ise rahastada. Teise märksõnana nimetaksin ma

planeeritavat ESM-i reformi, mis on viimaste aastate arutelu järel jõudmas lõpusirgele. Selle reformi põhisisu on see, et ESM-i mandaat laieneb. Kui seni toetas ESM ainult raskustesse sattunud liikmesriike, siis tulevikus soovitakse, et ESM oleks ka euroalale ankur süsteemselt oluliste finantsasutuste saneerimises. Lisaks saab ESM suurema rolli ja sõnaõiguse ESM-i vahenditest toetatavate abiprogrammide koostamisel.

Kokku on ESM-ist abiprogrammidega toetatud kolme riiki: Kreeka, Hispaania ja Küpros. Programmi aktiivse faasi lõppedes jätkub järelevalve, et riigid suudaksid ESM-ilt laenatud vahendid tagasi maksta. Seni ei ole meil signaale, et mõni nimetatud riikidest võiks maksetega hätta jääda. Vabu vahendeid, mida vajaduse korral saaks kriisilahenduseks kasutada, on ESM-il praegu 410 miljardit eurot ehk 82% tema laenuvõimest. Eesti osalus ESM-is on püsinud ESM-i asutamisest saadik muutumatuna. Sissemakstud kapital on 148,8 miljonit ja vajaduse korral sissenõutav kapital 1,15 miljardit eurot. Abiprogrammideks vajalikud vahendid on ESM laenanud turult liikmesriikide sissemakstud kapitali tagatisel. See tähendab, et liikmesriikide raha ESM-i toetuslaenude andmiseks ei kasutata. Tänu kõrgele kapitaliseeritusele on ESM-il hea reiting, mis võimaldab saada soodsalt laenu. See on abi saanud riikidele kokku hoidnud tubli summa – Kreekale näiteks hinnanguliselt 7% SKP-st –, mida on saanud kasutada majanduse sügavast kriisist väljatoomiseks. ESM teenis mullu 244,7 miljonit eurot kasumit, mis suunati juhatajate nõukogu otsusega ESM-i reservfondi. See fond on võimalike kahjumite korral puhvriks ja n-ö esimeseks kaitseliiniks kapitalinõuete vastu. Praegu on reservfondi suurus 2,3 miljardit eurot.

Siinkohal räägiksin pisut pikemalt viimasena riigina ESM-i abiprogrammi lõpetanud Kreekast. Esimest korda alates aastast 2010 saab Kreeka jälle kapitaliturgudelt jõukohase hinnaga ise laenu. Algselt kokkulepitud 86 miljardi euro suurusest abiprogrammist maksti ESM-ist välja 61,9 miljardit. Ülejäänud summa jäi kasutamata ja tühistati. Kreeka kahte esimest abiprogrammi rahastas ESM-i eelkäija EFSF. Kokku ulatuvad EFSF-i ja ESM-i laenud Kreekale 203,77 miljardi euronit. Kreeka alustab EFSF-i laenude tagasimaksetega 2023. aastal ja võlakohustuste tagasimakse tähtaeg on 2070. aasta. Enne Kreeka abiprogrammi lõpetamist otsustasid rahandusministrid eurorühmas anda Kreekale veel võlaleevendust. See seisneb lisaintressi nõudest loobumises, tagasimaksete alguse edasilükkamises ning maksetähtaja pikendamises. Leevendus saab Kreekale võimalikuks järk-järgult, tingimusel, et riik püsib kokkulepitud kursil ega pööra reforme tagasi. Euroopa Komisjoni värske prognoosi järgi kasvab Kreeka majandus tuleval aastal 2,3%, kuid majanduse kriisist taastumiseks on ees veel väga suur töö.

Kordan siinkohal seda, mida minu eelkäijad on ESM-i aruandeid esitledes nentunud. ESM on suutnud euroala stabiliseerimisele oluliselt kaasa aidata. ESM loodi n-ö kiirreageerimisüksusena kriisi ajal, kuid vahepeal on saanud edasi areneda ka pikema vaatega kriisilahenduse raamistik. Selle all pean silmas pangandusliitu, mis hõlmab Euroopa süsteemselt oluliste finantsasutuste üle ühtse järelevalve ja ühtse kriisilahenduse korra kehtestamist, millele tulevikus võib lisanduda ka ühtne hoiusekindlustus.

Selleteemalised arutelud Euroopas käivad. Kõik kokku peaksid tagama Euroopa pangandussüsteemi suurema stabiilsuse ja vältima edaspidi olukordi, kus riigid oma suuri süsteemseid panku päästes ise maksevõimega küsimärgi alla satuvad. Selles kriisilahenduse raamistikus nähakse nüüd rolli ka ESM-ile. Riigijuhid leppisid 2018. aasta kevadel ja samal teemal uuesti arutledes eelmise aasta detsembris kokku täpsemad põhimõtted ESM-i reformimiseks. Nimetatud põhimõtteid täpsustati rahandusministrite koosolekul juunis 2019. ESM-ist saab nende otsuste kohaselt viimase instantsina kindlustusepakkuja pangandusliidu kriisilahendusfondile, et ühtne kriisilahenduskord saaks korralikult toimida.

Lihtsustatult öeldes, sellega hakatakse suuri panku, mille funktsioonide säilitamiseks on olemas avalik huvi, rahastama, et saaks samal ajal saneerida neid finantssüsteemi destabiliseerimata. Viimane instants tähendab seda, et ESM-i vahendid tulevad mängu alles siis, kui oma osa on andnud panga omanikunõudja, võlausaldajad ning ka pankade osamaksetest kogutud kriisilahendusfond on ammendunud. See vastav fond lükati käima juba mitu aastat tagasi. Sarnased avaliku sektori garantiid viimase instantsina on olemas mitmetes riikides, tõstes kriisilahendusraamistiku usaldusväärsust. ESM-ist võetud laenu maksab selle plaani kohaselt tagasi pangandussektor ise. Niisugusteks muudatusteks on vajalik ESM-i asutamislepingu muutus ja sellega seoses vaadatakse üle ka ESM-i muud toetusvahendid ja funktsioonid. Nagu ma ütlesin, nimetatud muudatused on oma vaidlustes jõudnud lõpusirgele ja nende vaidluste tulemusel paika pandud lepingumuudatused jõuvad ilmselt järgmise aastanumbri sees ka Riigikogu ette. Minu poolt kõik, vastan hea meelega küsimustele.

Aitäh, hea minister! Küsimusi teile on. Aivar Sõerd, palun!

15:12 Aivar Sõerd

Austatud juhataja! Austatud minister! Ma tuletan meelde seda arutelu aastal 2012, kui neid ESM-i leppeid siin Riigikogus arutati. Tookord te küll ennast tagasi ei hoidnud – nimetasite ESM-i ja EFSF-i teiste riikide võlgade kinnimaksmiseks ja olite ikka väga kriitiline. Rääkisite siin, et rahvuslik liit ei laseks iial oma rahvale selliseid lepinguid peale suruda nagu EFSF ja ESM – niimoodi kirjutasite. Kuidas te praegu sellele tagasi vaatate? Võtame Kreeka. Te rääkisite, et Kreeka on võlakirjaturul. Muuseas, täna oli Eesti Pank meil rahanduskomisjonis ja näitas, et Kreeka eelarve on paremas seisus kui Eesti oma – struktuurselt hinnatuna. Kuidas te nüüd hindate, kas me oleme siis Kreeka võlad kinni maksnud ja kas Kreeka on saanud sellest ESM-ist kasu?

15:13 Rahandusminister Martin Helme

Aitäh! Eks aastal 2070 saame teada. Jah, ma ei ole kunagi pooldanud Eesti liitumist EFSF-i ega ESM-iga. Kui see oleks olnud minu võimuses, siis me ei oleks liitunud. Ma arvan, et see ei olnud moraalselt õige. Aga riik on järjepidev ja need lepingulised kohustused on võetud, nii on. Aga seda, et kõik on hästi läinud, saame öelda siis, kui Kreeka programm on lõppenud aastal 2070.

15:14 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Jürgen Ligi, palun!

15:14 Jürgen Ligi

Aitäh! Ma tahaksin teid tegelikult lihtsalt tänada. See kiidulaul ESM-ile kinnitas, kuidas laenud hästi töötavad, kuidas Kreeka on reformitud, muudetud maksujõuliseks ja kuidas teie olete üksmeelel oma eelkäijatega. See on lihtsalt liigutav. Tõsi, EKRE liikmetelt ma saan kogu aeg mingeid söimusõnumeid sotsiaalmeediast ja niisuguseid irvitavaid *smile*'e sinna juurde, aga tühja sest, minu süda on eelkõige täis praegu tänu ja imetlust teie kõne suhtes. Aga öelge, mis mure teil on oma fraktsioonikaaslastega. ELAK-is hääletasid nad teie ettepanekud sisuliselt maha, ainsana. Te viisite valitsusse mingid seisukohad, valitsus kiitis need heaks, teie tulite ELAK-isse ja kiitsite neid, aga fraktsioon ei toeta teid. Mis see sisu oli seal? Rääkige.

15:15 Rahandusminister Martin Helme

Aitäh! Hea meelega räägin. Muidugi kiidusõnad ja tänutunne on ikka nendele inimestele, kes selle ESM-iga omal ajal liitusid. Ilus on peeglile kiitust jagada. Aga selle ELAK-i puhul ma juhin tähelepanu, et mind seal tookord ei olnud. See oli tõepoolest valitsuse positsioon, mida seal arutati, aga see puudutab ka sissejuhatavas kõnes räägitud tekstist seda, mis 2018. aastal valitsusjuhtide tasemel on kokku lepitud ja mis 2019. aasta juunis oli ECOFIN-is ehk Euroopa Liidu rahandusministrite koosolekul. Mäletatavasti mina seal ESM-i lepingu muudatustele oma heakskiitu ei andnud. Ma vast ei hakka siin praegu süvenema pikkadesse detailidesse ega sellesse, mis argumendid mul on. Ei ole mingisugust saladust selles, et meie erakond ei toeta ESM-i lepingu muutmist ja hääletab vastavalt sellele nii ELAK-is kui ka siin suures saalis, nii lihtsalt on, aga see on juba Riigikogu hääletus.

15:16 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Urve Tiidus, palun!

15:16 Urve Tiidus

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Siin korra juba meenutati seda kriitikat ja skepsist ESM-i loomisel, et kas see on õige ja õiglane, kas ta kannab oma rolli välja jne. Teatavasti kriisidest õpitakse. Ja ESM loodi ju ka finantskriisi põhjusel. Mis on teie arvates see õppetund, mis me selle finantskriisiga ja ESM-i loomisega oleme saanud eurotsoonile tulevikuks?

15:17 Rahandusminister Martin Helme

Aitäh! Jaa, kriisidest õpitakse, ainult küsimus on, kas õigeid asju. Meil on väga erinevaid viise, kuidas on kriisile reageeritud, näiteks 2009. või 2008. aastal. Ma jagaks need laias laastus kolmeks: üks oli see,

kuidas reageerisid Ameerika Ühendriigid, teine oli see, kuidas reageeris euroala, ja kolmas oli see, kuidas reageeris näiteks Island. Mulle isiklikult tundub, et kõige adekvaatsemalt ja paremini reageeris Island. Kapitalism saab toimida ainult siis, kui on olemas nii kasum kui ka kahjum ja kahjumi lõppfaasis ka pankrot.

Euroopa otsustas, et pankrotid ei ole võimalikud. Selle otsuse katteks võeti maksumaksjatele kohustused, mis ei olnud nende omad, ehk eravõlg tehti avalikuks võlaks. See süvendas kriisi, mis jõudis oma haripunkti laias laastus aastal 2014. Selle vastu hakkas siis võitlema või viimase liinina kutsuti appi Euroopa Keskpank. Sealt edasi on tulnud terve hulk otsuseid, mille lõplikke tagajärgi majanduskeskkonnale me tänase päevani ei saa veel hinnata, konkreetsemalt rääkides näiteks negatiivsed intressimäärad või ülisuur kvantitatiivne lõdvendamine. Fakt on see, et praegu on Euroopas võlakoreem – kui mõned erandlikud riigid kõrvale jätta – suurem kui kümme aastat tagasi. Fakt on see, et keskpanka fiskaalne manööverruum on täielikult ammendunud. Kui järgmine kriis puhkeb ja kui see on väga tõsine panganduskriis, eks me siis näeme, kas need asjad, mis on ette võetud viimase kümne aasta jooksul, tegelikult ka aitavad. Kõik loodavad ilmselt, et aitavad, aga see õppetund on veel lõpuni kätte saamata.

15:19 Esimees Henn Pöllumaas

Aitäh! Hanno Pevkur, palun!

15:19 Hanno Pevkur

Hea minister! Jätkan härra Sõerdi ja Ligi tõstatatud teemat. Kas see olukord natukene skisofreeniline ei ole – te olete siin puldis, räägite ESM-i positiivsetest külgedest ja siis ütlete, et aga fraktsioon hääletab nagunii vastu? Ma kuulsin teid eelmisel nädalal siin infotunnis rääkivat, et teil on ainult üks tõde, mida te jagate. Kuidas sellega nüüd on? Kas te sisimas rahandusministrina tulles siia meie ette kuulutate tõde, mis teie enda arvates ei olegi tõde?

15:20 Rahandusminister Martin Helme

Aitäh! No tõde on ikka ainult üks. Tõde ongi ainult tõde. Ma ei näe skisofreeniat. Ma tuletaks veel kord meelde, et juunis 2019 ECOFIN-il ka mina ei toetanud Eesti esindajana ESM-i lepingu muutmist. See on see, millele te viitate. Nüüd kiidukõne – no mina ei tea, mis kiidukõne. Kuus aastat on see programm töötanud, kokkuvõtteid tehakse igal aastal, ma tõin selle kokkuvõtte ja numbrid teieni. See on institutsioon, milles Eesti osalus on üliväike, ütleme, juhtimise ja kapitaliosa mõttes, ning kust meie välja astumine hästi lihtsustatult öeldes on võimalik ainult siis, kui me ühel hetkel otsustame, et me astume ka Euroopa Liidust välja. See aga ei ole täna päevakorras. Nii et selle ESM-iga me elame – need on varem tehtud otsused, mille tagajärgedega me elame. Aga see on lahutatud küsimusest, kas me toetame ESM-i kogutud raha kasutamise võimaluse laiendamist, mis on põhimõtteliselt selle lepingumuudatuse eesmärk. Need on järgmised otsused ja nende puhul on meil oma arvamus.

15:21 Esimees Henn Pöllumaas

Aitäh! Ivari Padar, palun!

15:21 Ivari Padar

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Mul on ka rõõm tõdeda, et täitevviimuse osalemine arendab. Mina ei olnud 2012. aastal siin saalis, aga Euroopa Parlamendi saalis olles kuulsin Eesti arutelusid ja kuidagi on mees teie teravad suhtumised. Euroopa Liidu üks põhiolemus on solidaarsus, teineteise toetamine. Selles kontekstis teil seisavad ees kindlasti väga värvikad uue MMF-i läbirääkimised, uue finantsperioodi läbirääkimised. Te peaksite kindlasti panema vastused valmis läbirääkimisteks, kui need asjad tulevad ette ülemkogul – kuhu peaminister teid arvatavasti kaasa võtab –, et saada suuremat solidaarsust Eestile. Kui sealt peaks tulema etteheiteid selles kontekstis, et kuulge, te olete ju soovinud Euroopasse vähemat solidaarsust soovinud ESM-i mittetoetamisega, siis mis on teie vastused?

15:22 Rahandusminister Martin Helme

Aitäh! Suurepärane, et kõigile meeldib, kuidas ma olen arenenud. Mulle ka meeldib ja selle üle on hea meel, et seda märgatakse. Solidaarsusega on Euroopas asjad ikka väga hapud. Väga hapud. Küllap

küsimaja teab isegi, et me oleme kõige viimasel kohal põllumajandustoetuste saamise tabelis – toetuse suuruse mõttes. Selliseid kohti, kus meid koheldakse oluliselt kehvemini kui n-ö vanasid või ka suuri liikmesriike, on väga- väga palju. Nii et jaa, solidaarsuse poolt me oleme kahe käega, ainult me näeme neid solidaarsuskohti olevat praegu ikkagi meie kahjuks. Mis puudutab ESM-i solidaarsust, siis see on veel lootusetum kui mingid teised solidaarsused. See on selline solidaarsus, kus võetakse maksumaksja raha ehk avalik raha ja aidatakse sellega erasektorit ehk pankureid. Ma arvan, et siinkohal solidaarsusest rääkimine on inimeste eksitamine.

15:23 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Kalvi Kõva, palun!

15:23 Kalvi Kõva

Aitäh! Hea Martin! Kõik kolleegid siin ütlevad, et sa oled arenenud. No ma ei tea. Sa ütlesid, et on olemas üks tõde. Kui me ESM-iga liitusime, siis sinu tõde oli ju, et sellega ei tohi liituda, see on kurjast, ärme sinna läheme. Kui on olemas üks tõde – ja ma saan aru, et see tõde ongi seesama positsioon nagu sul oli siis, kui me liitusime –, siis kas sinu arvates oleks praegu õige ikkagi sealt ESM-ist väljuda?

15:24 Rahandusminister Martin Helme

Aitäh! Oma meelest lausa ütlesin seda, jah. Kahjuks ei saa sealt välja astuda, muidu astuks kohe.

15:24 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Tarmo Tamm, palun!

15:24 Tarmo Tamm

Aitäh, Riigikogu esimees! Hea minister! Paljud ajavad ilmselt siin segamini, aga Euroopa Liit ja ESM ei ole kuidagi samastatavad. ESM-i kuuluvad ainult need riigid, kes on eurotsooni riigid – minu mäletamist mööda oli neid 22 – ja see poliitika ei ole kuidagi seotud Euroopa Liidu poliitikaga. Aga minu küsimus on, kas on ka mingi võimalus, et mingil perioodil, kuna ESM on nüüd täiesti kapitaliseeritud, hakatakse kellegi laene kustutama. Kas kustutamisevõimalus on põhikirjas olemas ja kas see võib kunagi päevakorda kerkida?

15:25 Rahandusminister Martin Helme

Aitäh! Ma pean tunnistama, et ma peast ei või praegu öelda selle aluslepingu kohta, kas kustutamise võimalus sellisel moel on olemas. Ma kujutan ette, et lepingu järgi põhimõtteliselt on, aga ma praegu ei julge pead anda. Kuid ma ei näe poliitiliselt mitte mingit varianti, et laenu kustutama hakatakse. See on üks põhjus, miks ma juhtisin siin tähelepanu aastale 2070. Tegelikult see on ju selle kustutamise aseaine. Kui me siin lükkame laenude tagasimakseid perioodi peale, mida maailma ajaloos kunagi varem ei ole kasutatud, sest nii pikki perioode polegi kunagi olnud, siis tegelikult on laenude tagasimaksmise või kustutamise asemel teistsugune silmamoondus – laenukoormuse vähendamiseks lastakse n-ö ajahambal teda närida. Täpselt samamoodi puudutab see võib-olla ka intresside makseid. Ka see on sisuliselt üks viis niimoodi võlakooormust vähendada, ilma et ükski valitsus, kes on krediteerijate poolel olnud, peaks minema avalikkuse ette ütlema, et me seda raha tagasi ei saa. Aga see on tõsi, õige tähelepanujuhtimine, et ESM ei ole võrdne Euroopa Liiduga, küll aga tuleb siis täpsustada, et ta põhimõtteliselt kattub euroalaga.

15:26 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Riina Sikkut, palun!

15:26 Riina Sikkut

Aitäh, hea esimees! Hea minister! Mulle põhimõttekindlad inimesed meeldivad. Tõesti sümpaatne. Aga põhimõtetega on lihtsalt selline asi, et neid tuleb rakendada universaalselt. Põhimõttekindlus ei ole see, kui põhimõtteid rakendatakse olukorras, kus see on sulle meeldiv või kasulik, ja teistes olukordades mitte. Mõelge, kui te oleksite näiteks Saksamaa rahandusministri positsioonis. Olukorras, kus Eestisse on Saksa maksumaksja raha suunatud miljardeid – juba ka enne Euroopa Liiduga liitumist ja lihtsalt

aitähi eest, kui sedagi – ning kus säästud ja laenud on Saksamaa jaoks mängus, me ütleme, et me appi ei tule. Kas see on teie arvates põhimõttekindlus? Kuidas on võimalik – näiteks Helsingis järgmisel kohtumisel MFF-i läbirääkimiste raames – tõesti ausa näoga öelda sakslastele, et aga luhvitage oma sajalisi, makske meie põllumeestele kõrgemat toetust, aga me tegelikult soovime ESM-ist väljuda?

15:27 Rahandusminister Martin Helme

Jaa, muidugi, ma ise küll ka vähemalt loodan, et ma olen põhimõttekindel inimene, aga selles küsimuses ma arvan – ma istun ECOFIN-is ju Saksa rahandusministri kõrval, me ajame seal kogu aeg temaga juttu – , et väga sirge silmaga vaatan talle otsa, sest sakslased ei ole jaganud oma raha ainult aitähi eest. Kõigele lisaks, sakslased teenivad väga palju ainuüksi Euroopa eelarvest raha tagasi ja oskavad seda ka väga hästi kasutada. See kasu, mida sakslased saavad europrojektist ja kogu Euroopa Liidult, on palju suurem. Saksa maksumaksja maksab prantslastele, Prantsuse põllumeestele, samuti Hollandi põllumeestele palju rohkem raha kui näiteks Eesti või Poola põllumeestele. Vaat, ei tea missuguse aitähi eest nad seda teevad.

Aga kui me nüüd vaatame seda, mismoodi on euro töötanud või ka, ütleme, kuidas kogu Euroopa majandusala töötab, siis see toimib ikkagi väga suuresti Saksa majanduse kasuks. Ehk number, mida keegi ei taha vaadata – kõik räägivad Euroopa stabiilsuspakti puhul võlanäitajatest, aga seal on veel üks tore näitaja, mille rikkumise eest peaksid olema ette nähtud rikkumismenetlused –, see on väliskaubanduse ülejääk. Väliskaubanduse ülejääk on sakslastel olnud 20 aastat Euroopa Liidu sees rekordtasemel. See tähendab, et sakslased on teeninud kogu ülejäänud Euroopa majanduse arvel väga hästi. See on ülimalt andekalt üles ehitatud süsteem ja see ei ole sugugi aitähi eest ainult. See on Saksamaa majandust ja inimeste jõukust toetav süsteem, mida hoitakse käimas niimoodi, et Euroopa Liidu eelarve kaudu antakse nendele, kellel võiks nurinaid olla, raha ja öeldakse, et ärge nurisege. Selles mõttes ma arvan, et meil ei tohiks olla ühtegi põhjust mitte kellegi ees tunda ennast kuidagi halvasti või süüdi. Me oleme senimaani tegelikult liiga vähe võidelnud enda huvide ja oma raha eest.

15:29 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Oudekki Loone, palun!

15:29 Oudekki Loone

Aitäh nende väga huvitavate küsimuste-vastuste eest, mis väga harva Eestis kõlavad! Te mainisite – ja ma arvan, väga õigesti –, et ESM on tegelikult mehhanism, mis võtab kodanike raha ja maksab sellega kinni peamiselt Saksa ja Prantsuse pankurite halvad otsused. Kahjuks me ei saa ESM-ist praegu välja. Kas meil on aga mingit võimalust reformida ESM-i ja ka laiemalt euroala rahapoliitikat nii, et me annaksime riikidele tagasi nende suveräänsuse mingisuguseski ulatuses korraldada oma majandust nende endi huvides, mitte Saksa ja Prantsuse suurpankade huvides?

15:30 Rahandusminister Martin Helme

Aitäh! Jah, kahjuks on niimoodi, et seda reformi on juba plaanitud mitu aastat ja, nagu ma ütlesin ka oma sissejuhatavas sõnavõtus, selle reformiga on jõutud lõpusirgele. Minu hinnang on kahjuks see, et see reform liigub täpselt teises suunas sellest, mida sa praegu küsisid. Me võiksime alati tahta kogu seda skeemi kuidagi muuta. ESM-i põhikirja muudatuste kõrval on olemas veel mitu erinevat paralleelset tegevust, mida Euroopas arutatakse ja kus, ütleme, lahendusvariandid on aruteludes kõik välja käidud, aga kokkuleppeid ei ole. Näiteks on arutatud ühtset hoiuste tagamise süsteemi, mis teoorias peaks aitama meil teha hoiuste tagamist turvalisemaks ja odavamaks, aga sellel on oma hind kindlasti juures. Ja seal on veel terve hulk muid niisuguseid järelevalveteemalisi asju. Aga muudatusettepanekute kohta, mis on ESM-i põhikirjas välja pakutud – laias laastus juba ka poliitiliselt heaks kiidetud – ja peaksid hakkama järgmisel aastal jõudma liikmesriikide parlamentidesse, mina küll ei julge väita, et need lähevad kõikides parlamentides läbi sama sujuvalt, nagu on läinud ECOFIN-is või ülemkogus. Need muudatused liiguvad kahjuks teises suunas ja nende põhiiva on anda lisagarant kriisi sattunud pankade saneerimise ja kapitaliseerimise puhuks.

15:32 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Kahjuks on igale Riigikogu liikmele üks küsimus. Riina Sikkut on selle juba ära kasutanud. Tundub, et rohkem ministrile küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Sõnavõttudega võivad esineda fraktsioonide esindajad. Sõnavõttusoovi ei ole, seega ka läbirääkimisi ei ole. Kas minister soovib veel öelda mingit repliiki? Ei soovi. Sellisel juhul on meil esimene päevakorrapunkt läbi.

2. 15:33 Tulumaksuseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (106 SE) esimene lugemine

15:33 Esimees Henn Põlluaas

Läheme teise päevakorrapunkti juurde. See on Vabariigi Valitsuse algatatud tulumaksuseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 106 esimene lugemine. Ettekandjaks palun uuesti siia kõnepulti rahandusminister Martin Helme.

15:33 Rahandusminister Martin Helme

Käisin, vahetasin mapi ära ja nüüd lähme sõidame. Lugupeetud Riigikogu liikmed! Täna on esimesel lugemisel tulumaksuseaduse eelnõu, millega võetakse üle Euroopa Liidu direktiiv. Selle direktiivi eesmärk on vältida topeltmittemaksustamist, mida põhjustavad n-ö hübriidsed ebakõlad. Niisugused ebakõlad võivad tekkida näiteks maksete või üksuste erinevast kvalifitseerimisest. See tähendab mitmes riigis tegutsevatele ettevõtetele võimalust jätta maksud maksmata, lõigates kasu maksusüsteemide erinevusest. Eelnõu kohaselt ei võimaldata muudatuste tulemusel enam rakendada tulumaksuvabastust tulule, mis on teises riigis juba maha arvatud või tulumaksust vabastatud. Teatud juhtudel aga maksustatakse makset, kulusid või kahjumit, mida saab ka teises riigis maha arvata ja mis on teises riigis tulumaksust vabastatud.

Lisaks kehtestatakse eelnõuga mitmeid maksusoodustusi füüsilistele isikutele – need on siia juurde pandud väljaspool direktiivi meie enda algatusel. Aasta lõpus välja makstud sünnitushüvitise, lapsendamishüvitise või koondamishüvitise saajad võivad maksustamise mõttes kanda osa hüvitisest üle järgmisesse aastasse. Nii ei vähene nende maksuvaba tulu ja nad ei pea rohkem tulumaksu maksma. Samuti suurendatakse täiendavat maksuvaba tulu lapse eest alates kolmandast lapsest 100 euro võrra kuus, see teeb 1200 eurot aastas. Kui laps saab toitjakaotuse korral toitjakaotuspensioni või rahvapensioni, siis muudatuste kohaselt täiendav maksuvaba tulu lapse eest ei vähene.

Eelnõuga vabastatakse tulumaksu alt riigieelarvest makstav lasterikaste perede kodutoetus või väikeelamute energiatõhususe suurendamise toetus. Kehtiva seaduse kohaselt peab KredEx nende füüsilistele isikutele makstavate toetuste puhul tulumaksu kinni pidama ja need mõjutavad ka inimeste maksuvaba tulu suurust. Residendist füüsilise isiku välismaalt saadud tulule, sh pensionile, kehtestatakse Eestis saadud tuluga võrdväärseid maksustavast tulust tehtavad mahaarvamised. Mahaarvamisi saab teha täies ulatuses ka juhul, kui enamik tulust on saadud välisriigist – eelkõige räägime siin Soomes väljateenitud pensionidest. Eelnõuga pikendatakse füüsilise isiku, mitteresidendi, lepingulise investeerimisfondi fondivalitseja ja aktsiaseltsi fondi tuludeklaratsiooni esitamise tähtaega 30. aprillini – võrreldes praeguse 31. märtsiga – ja tulumaksu tasumise ja tagastamise tähtaega 1. oktoobrini – ka see tähtaeg on praegusega võrreldes pikendamine. Oluliselt tõstetakse füüsilisest isikust ettevõtja avansiliste maksete tasumise piirmäära, praeguselt 64 eurolt 300 eurole. Kõik need muudatused on inimestele kasuks ja väga head. Need toovad küll endaga kaasa ka väikese riigieelarve laekumise vähenemise, aga sellegipoolest kutsun üles toetama.

15:37 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Selle eelnõu ettekandjatele on kõigil võimalus esitada ka kaks suulist küsimust. Esimene küsimus on Urmas Espenbergil. Palun!

15:37 Urmas Espenberg

Austatud spiiker! Hea minister! Kas ma sain õigesti aru, et vana kord oli nii, et Soomes teenitud pension tuli Eestis deklareerida ja siis liideti ja võeti sealt tulumaks maha? Kas see seadus toob mingeid muudatusi nüüd kaasa? Täpselt ei pannud tähele.

15:37 Rahandusminister Martin Helme

Jaa, täpselt nii on, et välismaal teenitud tulu, kaasa arvatud pensionitulu – sõltumata sellest, mis see tuluproportsioon on – hakatakse arvestama täpselt samadel alustel, nagu see oleks Eestis saadud tulu ja pensionitulu.

15:38 Esimees Henn Pöllumaas

Aitäh! Riina Sikkut, palun!

15:38 Riina Sikkut

Aitäh! Küsin seoses selle kolmanda lapse täiendava tulumaksuvabastusega, et mis need mõjuhinnangud on. Kui palju on peresid, kes saaksid seda kasutada, mis see eelarve mõju on? Seal läheb teenitava tulu nõue tegelikult väga suureks, et seda üldse oleks võimalik rakendada.

15:38 Rahandusminister Martin Helme

Aitäh! Nüüd ma vaatan, kas mul siia memosse on need numbrid kõik pandud, sest ma peast ei oska vastata. Aga ma kardan, et ma ei leia neid kohe üles. Oot-oot. (Lehitseb pabereid.) Ma pean vabandust paluma, ma ei leia neid numbreid praegu üles, aga me saame need pärast järele saata.

15:38 Esimees Henn Pöllumaas

Aitäh! Rohkem ministrile küsimusi ei ole. Palun siia juhtivkomisjoni ettekandjana rahanduskomisjoni esimehe Aivar Koka.

15:39 Aivar Kokk

Hea juhataja! Head kolleegid! Riigikogu rahanduskomisjon arutas 14. novembri istungil Vabariigi Valitsuse algatatud tulumaksuseaduse muutmise ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 106. Rahandusminister tutvustas eelnõu eesmärki ja sisu. Selgitas, et tulumaksuseaduse selle eelnõuga võetakse üle Euroopa Liidu direktiiv, mille eesmärk on vältida topeltmittemaksustamist. See tähendab võimalust jätta mitmes riigis tegutsevatel ettevõtetel maksud maksmata, lõigates kasu maksusüsteemide erinevustest. Lisaks direktiivile olid paljud ettepanekud ka riigieelarves. Paljud nendest ettepanekutest, mis riigieelarvesse tehti, on toodud selle seaduseelnõu juurde, mida me rahanduskomisjoni nimel oleme palunud Rahandusministeeriumil ette valmistada. Siia sisse on toodud see, et eelnõuga vabastatakse tulumaksust füüsilisele isikule lasterikka pere elamistingimuste parendamiseks ja väikeelamu energiatõhususe suurendamiseks makstav toetus. Täiendav maksuvaba tulu lapse eest ei vähene, kui laps saab toitjakaotuspensioni või rahvapensioni toitja kaotuse korral. Täiendav maksuvaba tulu lapse eest suureneb alates kolmandast lapsest 100 eurot.

Luuakse kalendriaasta neljandas kvartalis välja makstud sünnitushüvitiselt ja lapsendamishüvitiselt või töölepingu seaduse, avaliku teenistuse seaduse ning töötuskindlustuse seaduse alusel välja makstud koondamishüvitiselt maksukohustuse ümberarvestamise võimalus ehk ülekandmine järgmisesse kalendriaastasse. Pikendatakse füüsilise isiku, mitteresidendi, lepingulise investeerimisfondi fondivalitseja ja aktsiaseltsifondi tuludeklaratsiooni esitamise tähtaega 30. aprillini ning tulumaksu tagastamise tähtaega 1. oktoobrini. Lisaks tõstetakse füüsilisest isikust ettevõtja avansiliste maksete tasumise piirmäär 64 eurolt 300 eurole. Seega ei pea avansilisi makseid maksma, kui ühe kvartali makse suurus ei ületa 300 eurot. Lisaks tagatakse residendist füüsilise isiku välismaalt saadud tulule, sh pensionile, Eestis saadud tuluga võrdväärsed maksustatavast tulust tehtavad mahaarvamised vastavalt Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi 2019–2023 punktile 12.34. Võrdse kohtlemise tagamiseks võimaldatakse võrdväärsed maksustatavast tulust tehtavad mahaarvamised ka EMP lepinguriigi residentidele, kes saavad tulu Eestis.

Nii et aitäh, väga hea eelnõu! Ja ka paljud väga head ettepanekud, mis opositsioonist on tulnud, on selles eelnõus. Loodame võtta selle seaduse enne riigieelarvet vastu. Paljud seadused hakkavad kehtima 1. jaanuarist. Need, kellel praegu sünnitoetuste või -hüvitistega probleem on, ei peaks seda selle aasta eest maksma. Aitäh!

15:42 Esimees Henn Pöllumaas

Aitäh ettekandjale! Küsimusi ei ole. Avame läbirääkimised. Läbirääkimiste soovi ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek oli eelnõu 106 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määratud muudatusettepanekute esitamise tähtajaks k.a 28. novembri kell 17.15.

3. 15:42 Vaba mikrofon

15:43 Esimees Henn Põlluaas

Nüüd on kõigil soovijail võimalus peale haamrilööki registreeruda sõnavõtuks vabas mikrofonis. Kuna aga vaba mikrofoni sõnavõtusoovi ei ole, siis ma tänan. Istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 15.43.